

Manezha Dost

dr inż. arch.

Poli technika Krakowska, Wydział Architektury, Katedra Projektowania Architektonicznego

ORCID: 0000-0002-4670-2927

## Piękno jako inspiracja dla projektowanej architektury

Beauty as an inspiration for designed architecture

### Streszczenie

Potrzeba doświadczenia piękna jest nierozłącznie związana z życiem człowieka. Analizując budynki poprzednich epok, widać wyraźnie, że dążenie do piękna było ważnym elementem determinującym ich formę. Dzisiejsi architekci stają przed większymi wyzwaniami, gdyż otaczająca przestrzeń wypełniona jest odniesieniami do kultury globalnej i ulega procesowi unifikacji. Zauważalna od pewnego czasu tendencja do projektowania uwzględniającego kontekst i tradycję kulturową rzuciła światło nadziei na bardziej przyjazną człowiekowi przestrzeń. Czy jednak w procesie nauczania architektury jest miejsce na kształtowanie wrażliwości na piękno? Przedstawione przykłady inspiracji, które prowadziły studentów architektury do stworzenia własnej, autorskiej koncepcji, ukazują, jak indywidualne odczuwanie piękna wpływa na kreowanie nowej architektury.

Słowa kluczowe: architektura, inspiracja, nauka projektowania, piękno, proces projektowy

### Abstract

The need to experience beauty is inseparable from human life. When analyzing buildings from previous eras, it is clear that it was an important element determining their form. Today's architects face greater challenges as the surrounding space is filled with references to global culture and undergoes the process of unification. The tendency to design taking into account the context and cultural tradition, which has been noticeable for some time, shed the light of hope on a more human-friendly space. However, is there any room for shaping sensitivity to beauty in the process of teaching architecture? The presented examples of inspirations that led architecture students to create their own, original concept show how the individual feeling of beauty influences the creation of new architecture.

Key words: architecture, beauty, design process, inspiration, learning to design

## Wprowadzenie

Pierwsze znane ludzkości dzieło o architekturze obok użyteczności i trwałości podkreśla znaczenie piękna, określając je jako przyjemną, kształtną powierzchowność budynku oraz trafnie rozporządzony stosunek jego części<sup>1</sup>. W zależności od epoki i uwarunkowań społeczno-kulturowych zmieniały się przypisywane pięknej architekturze atrybuty. Były to na przykład proporcje, doskonałość struktury, umiar, ład, harmonia, symetria, ornament lub jego brak, uporządkowanie czy funkcjonalność. Tworzono kanony piękna, wedle których powstawały kolejne budynki, lub odrzucano je jako bunt przeciwko konwenansom.

Mirosław Bogdan wskazuje, że o zaistnieniu obiektu architektonicznego decyduje jego funkcja jako podstawowa potrzeba organizacji przestrzeni. Jest ona realizowana w wymiarze wizualnym przez formę o określonej strukturze plastycznej i budowie technicznej. Sumaryczne piękno formy architektonicznej składa się natomiast z odpowiedniej proporcji piękna formy (kształtu) oraz piękna odpowiedniości (stosowności), rozumianej jako funkcjonalność przestrzeni<sup>2</sup>.

Myśląc szerzej o pięknie całych miast, zastanawiamy się nad ich lokacją i otoczeniem naturalnym jako czynnikach wpływających na walory estetyczne i odczuwanie przestrzeni. Aspekt ten, mający kiedyś racjonalne wytłumaczenie (ochrona mieszkańców przed czynnikami środowiska), dziś w dobie zrównoważonego rozwoju i rosnącej potrzeby miejsc otwartej rekreacji ponownie zyskuje na znaczeniu. Wyjątkowy efekt może dać współgranie natury i architektury. Na odczucie piękna miasta wpływają wszystkie składowe planu urbanistycznego, szczególnie przestrzenie publiczne, sieć ulic i placów, w połączeniu z odpowiednim planowaniem obszarów zielonych i wodnych. Jednak najbardziej uchwytnym elementem jest jego zabudowa. Zarówno zwyczajne, powtarzające się budynki, jak i wyjątkowe, historyczne czy nowoczesne dzieła architektoniczne są dowodem tradycji kulturowej oraz charakterystycznej estetyki w danym regionie czy okolicy. Poczynając od ogólnego wrażenia architektury, stopniowo spostrzegamy coraz bardziej szczegółowe jej części, by wreszcie skupić się na poszczególnych detalach. I to właśnie odczucie piękna, czasem tajemniczości lub ciekawości, sprawia, że chcemy wejść do budynku i przeżywać go całym sobą<sup>3</sup>.

W przeciwieństwie do dawnej architektury, w której stosowano wyłącznie naturalne materiały, dziś posiadamy do dyspozycji ich ogromną ilość. Dawne, określone ściśle zasady projektowania zastąpiła większa swoboda w kształtowaniu stylu. Może to jednak prowadzić do pułapki architektury nastawionej na efekciarstwo i indywidualizm. Ważnym etapem w projektowaniu stało się obecnie badanie kontekstu otaczającej zabudowy w skali bezpośredniej i dalszej. Piękna poszczególnych budynków nie można zatem

<sup>1</sup> Witruwiusz, *O architekturze ksiąg dziesięć*, tłum. K. Kumaniecki, Warszawa 1956, s. 16.

<sup>2</sup> M. Bogdan, *Piękno formy i odpowiedniości w architekturze*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Architektura” 1992, z. 19, s. 10.

<sup>3</sup> W. Kosiński, *Preliminaria badań nad problematyką: piękno miasta*, „przestrzeń i FORMa” 2008, nr 10, s. 18–40.

rozpatrywać wyłącznie indywidualnie, ale zawsze jako element architektonicznego klimatu danego miejsca.

## Odczuwanie piękna

Odczuwanie piękna jest wpisane w nasz mózg. Nie dzieje się to w „oku patrzącego”, jak dawniej twierdzono, ale jest to proces angażujący cały układ nerwowy i hormonalny. W książce *European Art: A Neuroarthistory* John Onians przedstawia sposoby, którymi sztuka odzwierciedla wzorce poznawcze i ewoluuje sieci neuronowe w mózgach ludzi z różnych kultur i środowisk od okresu paleolitu po współczesność<sup>4</sup>. Zaskakujące jest, że ornament, przez wiele teorii architektonicznych traktowany jako rzecz zbędna, jest z punktu widzenia psychologii tak samo potrzebny jak inne elementy budynku. Neuronauka dowiodła, że wzory, tekstury i artykulacja krawędzi dostarczają potrzebnych wskazówek, które pozwalają ludziom odnajdywać się i oceniać otoczenie.

Neurobiolog Vittorio Gallese oraz architekt i pedagog Juhani Pallasmaa zainicjowali współpracę między podobnie myślącymi naukowcami i projektantami z całego świata, z których wielu popiera teorię ucieleśnionego poznania. Celem wspólnego przedsięwzięcia jest przekazanie szerszemu gronu odbiorców naukowych aspektów bezpośredniego doświadczania przestrzeni przez zaangażowanie wielozmysłowej percepcji. Dzięki temu będzie można zmienić sposób, w jaki patrzy się na projektowane środowisko<sup>5</sup>.

Kontynuując kierunek, który wyznaczył wiele lat temu Pallasmaa, Harry Francis Mallgrave w swojej książce *From Object to Experience: The New Culture of Architectural Design*<sup>6</sup> zachęca projektantów do przyjęcia doświadczenia architektury tak, jak robią to jej użytkownicy, oraz porzucenia wieloletniej obsesji na punkcie form i cech przedmiotu. Zamiast tego nakłania do skupienia się na społecznym wymiarze projektowania, podkreślając, że nic nie jest ważniejsze od ludzkiego szczęścia i wyrażania miłości. Mallgrave pisze, że zamiłowanie do rytualizacji, gestów i zabawy, kultywowanie piękna i poczucie wspólnoty łączą się w wspólny etos społeczny, fundamentalny dla naszej istoty. W przeciwieństwie do opinii socjologów z połowy XX wieku ludzie we wszystkich kulturach mają wspólne poczucie tego, co piękne, a pielęgnowane jest ono przez doświadczenie. Miejsce i specyficzne cechy środowiska wpływają na rozwój „preferencji estetycznych” człowieka. Można zauważyć, że tradycyjne artefakty i sztuka ludowa, w tym architektura, oparte są na materiałach i kolorach określonego środowiska, w którym żyją ich twórcy<sup>7</sup>. Powstaje zatem pytanie, czy architekt w procesie tworzenia koncepcji nowego obiektu jest w stanie wczuć się w tę lokalną wrażliwość estetyczną cechującą mieszkańców danego regionu.

<sup>4</sup> J. Onians, *European Art: A Neuroarthistory*, London 2016.

<sup>5</sup> J. Pallasmaa, *Between Art and Science: Reality and Experience in Architecture and Olafur Eliasson's Art*, „Intertwining – Unfolding Art and Science” 2018, No. 1, s. 17–37.

<sup>6</sup> H.F. Mallgrave, *From Object to Experience: The New Culture of Architectural Design*, London 2018.

<sup>7</sup> *Ibidem*.

Christopher Alexander w swoim czterotomowym traktacie *The Nature of Order*<sup>8</sup> połączył odkrycia biologii ewolucyjnej z architekturą, analizując potrzebę piękna w biosferze. Wskazuje, że rozwój ewolucyjny pozwolił nam przetrwać i rozwijać się właśnie dzięki przyjęciu określonych preferencji dotyczących pięknych, naturalnych rzeczy. Te naprawdę piękne posiadają żywą strukturę, a ich podobieństwo do naturalnych form nie polega na powierzchownym wyglądzie, lecz jest znacznie głębsze. Czujemy się bezpośrednio związani z konkretnym szczegółem, obiektem lub otoczeniem w taki sam sposób, w jaki zespalamy się z częścią natury – odruchowo, bez myślenia. Reagujemy na strukturę życia wewnętrznie, a nie intelektualnie. Całe nasze ciało łączy się zmysłami z pięknym miejscem, budynkiem czy przedmiotem. To, co jest powszechnie podziwiane, ma bardzo szczególne cechy, które są wyjątkowe, ponieważ wszyscy ludzie niezmiennie reagują na nie w ten sam pozytywny sposób. Alexander rozwija praktyczne techniki projektowania, które pomagają połączyć autora z tym, co jest tworzone. Twierdzi, że każdy szczegół i część wyłaniającej się całości musi łączyć się z własnym „ja”. W przeciwnym razie to, co stworzymy, będzie martwe<sup>9</sup>.

## Proces twórczy

Architektura od wielu lat jest dziedziną o ważnym znaczeniu społecznym, ekonomicznym i ekologicznym. Niezbędne jest kształcenie profesjonalnych, kompetentnych i uformowanych etycznie architektów, którzy potrafią kreować przestrzeń przyjazną człowiekowi. Jak wskazywał Wojciech Kosiński, zawód architekta zasługuje na społeczne uznanie i zaufanie, ponieważ jest w stanie znacząco podnosić standardy kulturowe otoczenia i dlatego niezbędna jest potrzeba dobrego, dojrzałego i szeroko pojętego nauczania architektury w zakresie nie tylko nowoczesnej formy, ale również odpowiedzialnego postępowania w nowej rzeczywistości<sup>10</sup>. Aby pogodzić często sprzeczne wizje inwestorów i architektów oraz poprawić poziom społecznej akceptacji dla dobrych projektów, konieczne jest sukcesywne zwiększanie świadomości wartości estetycznych otaczającej przestrzeni.

*Kapitałną, a wciąż niedostateczną rolę w tej dziedzinie, winna odgrywać społeczna edukacja i promocja architektury oraz zagadnień pokrewnych związanych z estetyką przestrzeni. Winno się to odbywać zarówno powszechnie – poprzez media, jak też w sposób adresowany – poprzez szkolenia samorządów i innych grup docelowych*<sup>11</sup>.

Chcąc dokonywać najlepszych wyborów projektowych, współczesna architektura stawia przed jej twórcami wysokie wymagania. Niezbędna jest znajomość wiedzy

<sup>8</sup> Ch. Alexander, *The Nature of Order, Book 4: The Luminous Ground*, Berkeley 2004, s. 1–50.

<sup>9</sup> *Ibidem*.

<sup>10</sup> W. Kosiński, *Nauczanie profesji – kształcenie profesjonalistów*, „Czasopismo Techniczne. Architektura” 2007, z. 5-A, s. 212–215.

<sup>11</sup> *Idem*, *Nauczanie projektowania – symulacja realnej praktyki zawodowej*, „przestrzeń i FORMa” 2009, nr 11, s. 11.

historycznej, kultury regionu, potrzeb lokalnej społeczności, talent artystyczny czy kreatywność, nie wspominając o wiedzy czysto technicznej oraz znajomości zmieniających się przepisów i norm<sup>12</sup>. Niezwykle trafnie wskazał Kosiński, że

*Fascynującym segmentem nauczania sztuki projektowej jest przemyślanie, uzasadnianie i podejmowanie twórczej decyzji. Wymaga to od młodego adepta osobistej odwagi intelektualnej oraz siły duchowej, a także uświadomienie skutków takiej decyzji, z zasady nieodwracalnej<sup>13</sup>.*

Ponadto Kosiński wskazuje, że „tradycja i innowacja to jeden z fundamentalnych dyferencjałów postawy młodego adepta projektowania, której go należy nauczyć”<sup>14</sup>.

Aby architektura ożyła, proces twórczy powinien zacząć się od ustanowienia osobistego związku z jej materią. Takie podejście nie jest obecnie powszechne, gdyż społeczeństwo przekonuje nas do ignorowania i tłumienia naszych wewnętrznych instynktów łączenia się z życiem i kierowania pięknem, ponieważ wydają się one prymitywne, a nawet dziecinne. W ramach współczesnej edukacji architektonicznej uczy się studentów patrzenia poza siebie w poszukiwaniu wiedzy, podczas gdy to, co naprawdę ważne, leży w nich samych. Tym samym odcina się ich od wrażliwości własnego ciała, które generuje i ocenia strukturę materii. Poczucie piękna architektury to zdecydowanie emocjonalne przeżywanie, odczuwanie przyjemności w kontakcie z jej konkretną formą. Wydaje się więc konieczne, aby ten rodzaj wrażliwości pielęgnować i uwydatniać w trakcie pracy dydaktycznej. Jak napisał Peter Zumthor:

*Siła dobrego projektu tkwi w nas i w naszej zdolności postrzegania świata za pomocą uczucia i rozumu. Dobry projekt architektoniczny jest zmysłowy. Dobry projekt architektoniczny jest mądry. Każdy z nas ulegał oddziaływaniu architektury, zanim nawet poznał znaczenie samego słowa. Korzenie naszego jej zrozumienia tkwią we wczesnych doświadczeniach<sup>15</sup>.*

Wskazuje także, że

*Sens, który należy nadać materialnemu tworzywu, leży poza granicami reguł kompozycyjnych, a namacalność, zapach i sposób akustycznego wyrażania się materiałów to jedynie składniki języka, w którym mamy się wypowiadać. Sens rodzi się wówczas, gdy w projektowanych przeze mnie budynkach udaje mi się wydobyć specyficzne znaczenia określonych materiałów, które w ten konkretny sposób odczuwane będą tylko w tym jednym jedynym projekcie<sup>16</sup>.*

<sup>12</sup> Idem, *Dydaktyka – uwarunkowania i utrudnienia*, „Czasopismo Techniczne. Architektura” 2007, z. 5-A, s. 210–212.

<sup>13</sup> Idem, *Nauczanie projektowania...*, s. 16.

<sup>14</sup> Ibidem.

<sup>15</sup> P. Zumthor, *Myślenie architekturą*, tłum. A. Kozuch, Kraków 2010, s. 65.

<sup>16</sup> Ibidem, s. 10.

## Inspiracja – koncepcja

Aby stworzyć architekturę szczerą, ukierunkowaną na konkretne miejsce, niezbędne jest, aby jej twórca podjął próbę rozpoznania swoistych cech identyfikacji kulturowej i lokalnego piękna. Jak wskazuje Ewa Rewers: „musimy być świadomi, że w całej przestrzeni, na wszystkich jej poziomach, architektura jest nie tylko działaniem technicznym, ale prezentuje coś więcej: świat ludzkich dążeń, wartości, w ten sposób stając się czytelnym tekstem kultury”<sup>17</sup>. Potrzeba takiej analizy jest jednym z elementów, na który powinno zwracać się uwagę podczas nauki projektowania. Przedstawione w niniejszym artykule fragmenty prac studentów 3. i 4. roku architektury ukazują elementy przestrzenne, architektoniczne i kulturowe, które wpłynęły na wybraną przez nich ścieżkę prowadzącą do koncepcji projektowej. Każdy z nich wybrał miejsca, które urzekły go swym pięknem, atmosferą i wyjątkowością.

Punktem odniesienia dla tworzonych koncepcji był krajobraz naturalny i panorama otoczenia. Malownicze okolice, bliskość lasu, jeziora czy wznoszące się nieopodal szczyty gór stanowiły źródło inspiracji twórczej i specyficznego klimatu uwzględnionego w projektach niezależnie, czy była to surowa bryła lodowca w Norwegii, słoneczne greckie Cyklady, czy plantacje winorośli, drzew oliwnych i rzędy cyprysów w Toskanii. Charakterystyczne elementy przyrodnicze lub krajobrazowe mogą zostać starannie zaakcentowane dzięki odniesieniom architektonicznym. Podkreślano piękno roślinności zdobiącej ulice miast, elewacje czy wejścia do budynków. Przykładem wyjątkowego podejścia do zieleni są Chiny, gdzie w dawnych czasach projektowano ogromne parki z pięknymi pawilonami, a na podwórkach domów planowano miejsca na roślinność o geometrycznych kształtach.

Kolejnym źródłem inspiracji w przedstawionych projektach był sam krajobraz miejski z jego układem urbanistycznym. Białe elewacje w kaskadowej zabudowie, wąskie przejścia, grube mury i płaskie lub kopułowe dachy wyraźnie kojarzą się z greckimi miasteczkami. Analiza rejonu Toskanii ukazuje zdjęcia fragmentu miasta w pełnej okazałości – widok z góry na ściany budynków, wykończone w różnych kolorach, jednak pasujące do siebie i kontrastujące z odcieniami ceglastej dachówki. Ujęcia z perspektywy ciasnej uliczki wywołują w nas zupełnie inne odczucia. Efektowne stają się wyjścia na wszechstronny, uporządkowany dziedziniec czy punkt widokowy, z którego można podziwiać okoliczną architekturę. Inspiracja architektoniczna Twierdzą Kłodzko ukazuje założenie urbanistyczne, które przez zespolenie z terenem stopniowo wylania się z gruntu, aby potem znów się z nim połączyć, czego efektem jest wrażenie naturalnej struktury ukształtowanej przez przyrodę. To przykład architektury żyjącej w symbiozie z otoczeniem.

Tradycyjna architektura, obiekty zabytkowe i historyczne były głównym elementem stanowiącym o walorach estetycznych i kulturowych analizowanych miejsc. W architekturze greckiej autorka zaakcentowała jej cechy, takie jak: doskonałość form i kształtu, osiowość, plan centralny, czytelny rzut, rytm, monumentalność czy

<sup>17</sup> E. Rewers, *Język i przestrzeń w poststrukturalistycznej filozofii kultury*, Poznań 1996, s. 38.

czytelność kompozycji. Przedstawione historyczne budynki Chin tworzyły często założenia pałacowe i swego rodzaju miasto w mieście. Do ich środka prowadziły zjawiskowe, zdobione bramy. Szczególną uwagę przyciągają dachy – wielkie, drewniane konstrukcje o specyficznej krzywiznie i gzymsach. Analiza architektury Norwegii nawiązuje do obiektów charakteryzujących się prostotą oraz harmonią z naturą. Przedstawia również dwa budynki będące przykładem stylu dragestil, który zawierał elementy nordyckie i nawiązywał do sztuki i architektury wikingów i średniowiecznej Skandynawii. Plansza z centrum kultury Hiszpanii ukazuje inspiracje różnorodnością tego kraju, podzielonego na autonomiczne wspólnoty terytorialne. Zestawienie obiektów średniowiecznych ze współczesnymi pozwoliło autorce określić elementy zaczerpnięte z dawnej architektury i przekładane na współczesny język architektoniczny. Wyraźne jest według niej przywiązanie do motywów galerii, loggii, arkad i balkonów. Wskazała na występowanie tych samych motywów w nowoczesnym wydaniu. Realizacje Rafaela Moneo są pełne gry światła i cienia, różnorodnych form loggii, wnętrz oraz cofniętych elewacji. Rzędy filarów na fasadzie ratusza w Murcji stanowią swojego rodzaju odbicie średniowiecznych arkad. Zestawienie organicznych form i detali oraz stosowanej mozaiki Antonia Gaudiego z Miastem Kultury Galicji Petera Eisenmana pokazują poszukiwania odniesień do tego, co lokalne, piękne i niepowtarzalne.

Piękno architektury współczesnej, jej charakter i sposób architektonicznej ekspresji stały się również przedmiotem inspiracji w innych przedstawionych projektach. Na planszy domu kultury we Włoszech ukazano nawiązania nowoczesnych obiektów do tradycyjnych zabudowań Toskanii. Budynki wykończone kamieniem elewacyjnym i naturalnymi tynkami posiadają duże przeszklenia i stylowe, lecz charakteryzujące się nowoczesną formą, drewniane okiennice. Wyjątkowymi obiektami są także znajdujące się w tym regionie bodegi łączące tradycje winiarskie, poszanowanie dla krajobrazu naturalnego oraz najnowsze technologie.

Współczesna architektura Chin jest złożona i wielopłaszczyznowa. Część realizowanych założeń kompletnie odchodzi od tradycji, powstają biomorficzne, dynamiczne formy z dużą ilością przeszkleń, np. Wangjing Soho autorstwa Zahy Hadid. Z drugiej strony realizowane są projekty nawiązujące dialog z przeszłością, takie jak pawilon chiński na Expo w Szanghaju czy Guangzhou Circle w Guangzhou. Autorka w tej właśnie wielowymiarowości architektury upatruje niepowtarzalnego piękna. Inspiracje czerpie także z obiektów reprezentujących kulturę Chin na świecie czy charakterystycznych wnętrz chińskich restauracji.

Będąc obserwatorem i użytkownikiem architektury, zdarza się, że wyjątkową impresję wywoła w nas jakiś konkretny detal lub ornament. W projekcie centrum kultury Grecji autorka zwróciła uwagę na kształt i proporcje okien charakterystyczne dla greckich domów. Zdjęcia ukazują surowe, białe budynki z niebieskimi okiennicami oraz drewniane konstrukcje i niebieskie ornamenty pokryte zielenią. Inspiracje zaczerpnięte z Hiszpanii przedstawiają zdobienia elewacji, wnętrz czy rękodzieła mające swoje źródła w tradycyjnej sztuce kraju. Plansza motelu w Dębownie zwraca

uwagę na detale dwóch kłódzkich kamienic – pilastry korynckie na małych wałkowych wspornikach biegnące przez dwie kondygnacje, fryz figuralny zdobiący elewację oraz wykusze okienne z charakterystycznymi ornamentami. W projekcie motelu w Norwegii autorka przedstawia koncepcję powstania unikatowego dachu budynku, wywodzącą się z ornamentów stosowanych przez wikingów. Oparty został na module kwadratu z przekątnymi, w którym każdy powstały trójkąt stanowi następnie pewną część połączy, tworząc spójną strukturę. W projekcie zlokalizowanym w Chinach widać również szczególną inspirację detalami i ornamentyką. Tradycyjne zdobienia, specyficzny kształt dachów, budynków, bram czy mostów mimo swojej złożoności zostały odwzorowane w postaci prostych, minimalistycznych rysunków lub rzeźb. Podobnie jak w przypadku zdobień norweskich autorka czerpie natchnienie z pisma i kaligrafii, które są nośnikiem kultury od tysięcy lat.

Przedmiotem inspiracji estetyką lokalną mogą być też tradycyjnie używane materiały, zarówno w budownictwie, jak i sztuce czy rękodziele. Chińska architektura oparta była na drewnianym systemie słupów i belek, które tworzyły ramę. Na południu kraju cienkie ściany zyskiwały lekkość i ażurowość, natomiast na północy były odpowiednio grubsze, aby izolować wnętrza. Charakterystyczne dachy pokryte były dachówką ceramiczną, a kamienne elementy stanowiły część pięknych ogrodów. W budynkach hiszpańskich widoczne jest stosowanie od najdawniejszych czasów kamienia oraz ceramiki. Zdjęcia z analizy ukazują ją w wyrobach ceramicznych w postaci naczyń, okładzinach ściennych oraz elementach dekoracyjnych wnętrz. Fotografie elewacji greckich budynków eksponują kamień i biały tynk, który posiada specyficzną, chropowatą strukturę zapraszającą do doświadczania jej dotykiem. Projekt norweski czerpie inspirację z tradycyjnej architektury drewnianej. Autorka wymienia podczas analizy materiałów drewno, kamień i wszechobecną wodę, którą przekształca w swojej nowoczesnej interpretacji na szklaną taflę.

Analizując przestrzeń w kontekście piękna, nie sposób nie zauważyć palety barw, które silnie oddziałują na odbiorców i tworzą specyficzny klimat miejsca. W tokańskich uliczkach dominują odcienie koloru beżowego i ceglastego. Greckie pastelowe, białe-niebieskie budynki przeplatane są brązem drewnianych konstrukcji, zieleni i mnogości odcieni kwiatów. W Norwegii kolory zieleni, błękitów i szarości urozmaicone są pojawiającymi się lokalnie plamami śnieżnej bieli oraz brązowego i wiśniowego drewna. W kulturze Chin podstawowych pięć kolorów (czerwień, złoto, biel, czerń i niebieskozielony) posiada swoją symbolikę i znaczenie, jest więc niezbędnym elementem w życiu społecznym, projektowaniu przestrzeni i architekturze.

Piękno miejsca to jego codzienność, kultura i panujące zwyczaje. Odczuwamy je wszystkimi zmysłami. Te odniesienia do wielozmysłowości znalazły się w fotografiach tradycyjnych włoskich potraw i wina, które jest znakiem rozpoznawczym regionu Toskanii. Na planszy centrum kultury Hiszpanii widzimy popularny taniec flamenco wraz z jego wielobarwnymi, niecodziennymi strojami oraz nawiązanie do hiszpańskiej kinematografii.



## Podsumowanie

Christopher Alexander twierdzi, że proces twórczy zaczyna się od ustanowienia osobistego związku z materią oraz że wrażliwi malarze, muzycy czy architekci potrafią widzieć „wewnętrzne światło” zawarte w sztuce czy architekturze, które stanowi znacznie więcej niż spójność oddziałująca na nasz układ nerwowy. Powstaje pytanie, czy dostrzeganie go jest domeną jedynie wybranych, czy każdy człowiek, jeśli tylko uwolni się od nadmiaru wiedzy i wpojonych mu metod postępowania, jest w stanie odnaleźć w sobie tę wrażliwość?

Na przedstawionych planszach widzimy, jak rozległą perspektywę posiadają studenci – przyszli architekci podczas analizy miejsc, w których lokalizują swoje projekty. W trakcie rozmów przeprowadzonych z nimi podczas zajęć dydaktycznych wielokrotnie wspominali, że wybory, których dokonali, podyktowane były ich wewnętrznymi przekonaniem oraz szczerą fascynacją danym krajem i jego kulturą. Żywią głęboką nadzieję, że takie podejście będzie im towarzyszyło przez całą karierę zawodową. Juhani Pallasmaa uważa, że zdolność empatii jest fundamentalna dla tworzenia głębokiej architektury i niezbędna w naszej praktyce. Architektura rodzi się z twórczej empatii, a zdolność współczucia jest równie ważna jak wyobraźnia formy<sup>18</sup>. Odnalezienie w sobie intuicji twórczej, doskonalenie wrażliwości społecznej i kulturowej oraz poczucia estetyki mogą stać się najcenniejszymi umiejętnościami przyszłych architektów.

---

<sup>18</sup> H.F. Mallgrave, *From Object to Experience...*, op. cit., s. 182–190.

# CENTRUM KULTURY GRECKIEJ



**GRECJA**- kraj położony na półwyspie Bałkańskim, mający dostęp do czterech mórz mianowicie: Egejskie, Kretańskie, Jońskie oraz Śródziemne. Oprócz części kontynentalnej w skład Grecji wchodzi również około 2500 wysp, w tym 165 zamieszkałych. Grecja ma bardzo bogatą historię oraz dziedzictwo kulturowe. Wpływ na rozwój cywilizacji greckiej przede wszystkim miały warunki naturalne ukształtowania terenu. Ponadto silny wpływ miał również Egipt czy Bliski Wschód

## KAMIEŃ, BIAŁY TYN K



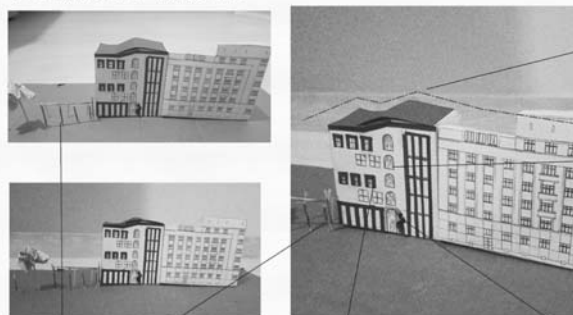
## DREWNIANE KONSTRUKCJE Z DUŻĄ ILOŚCIĄ ZIELENI



## TYPOWE BIAŁE ELEWACJE



## PIERWSZY MODEL



typowa grecka drewniana konstrukcja



niebieskie elementy przy oknach



spadzista linia dachu



półokrągłe okna



główne wejście ozdobione roślinnością

## CECHY ARCHITEKTURY:

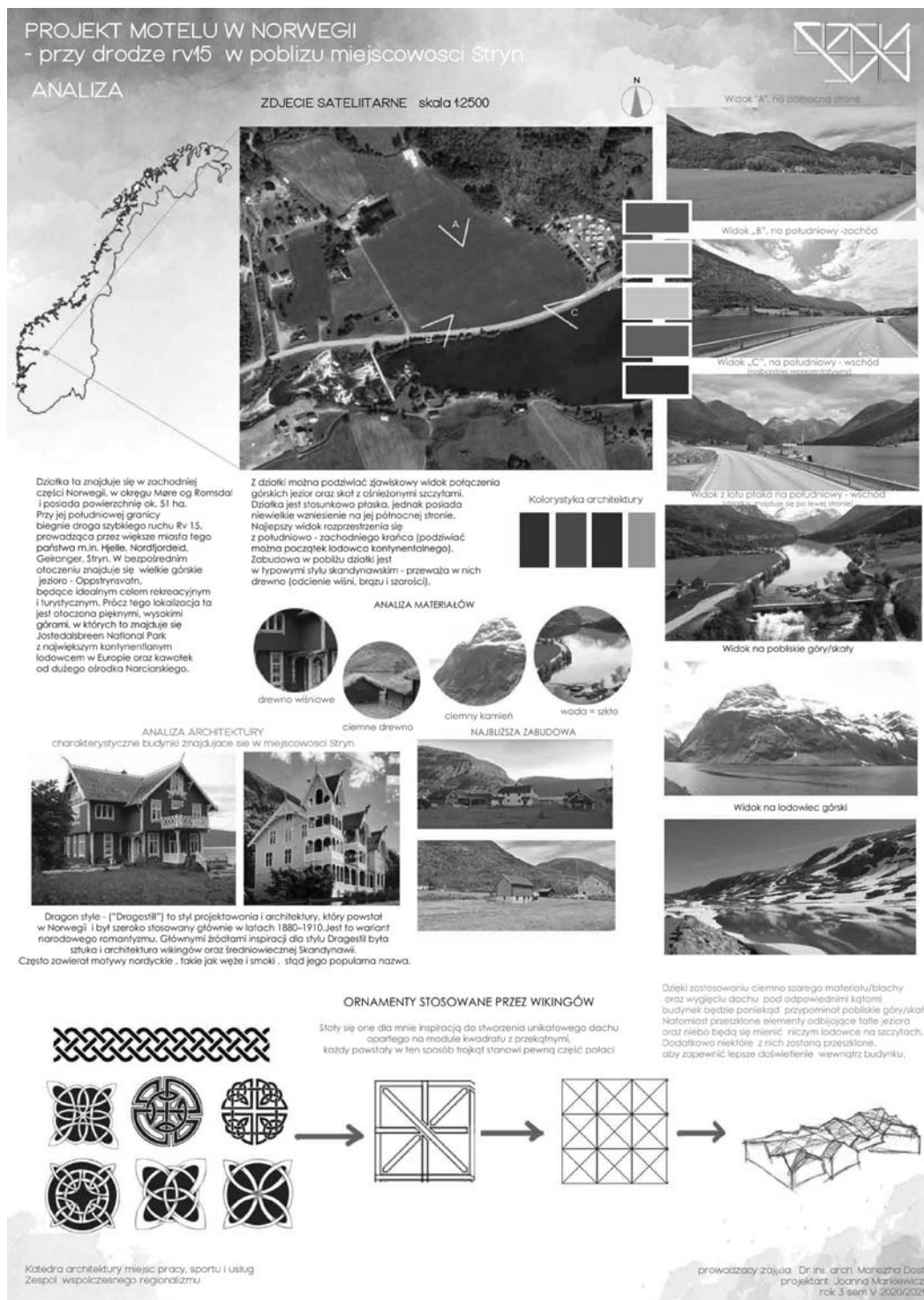
- > doskonałość formy i kształtu
- > osiowość
- > plan centralny
- > czytelny rzut
- > rytm
- > monumentalizm
- > jasność kompozycji
- > kaskadowe budynki
- > płaskie bądź kopułowe dachy
- > kolorystyczne
- > białe- niebieskie budynki
- > surowość formy
- > grube mury
- > wąskie uliczki
- > bogate ukwiecone dziedzińce
- > budynki drążone w skałach
- > rzut na planie prostokąta
- > duże okna
- > symetria, spokój
- > cykady greckie



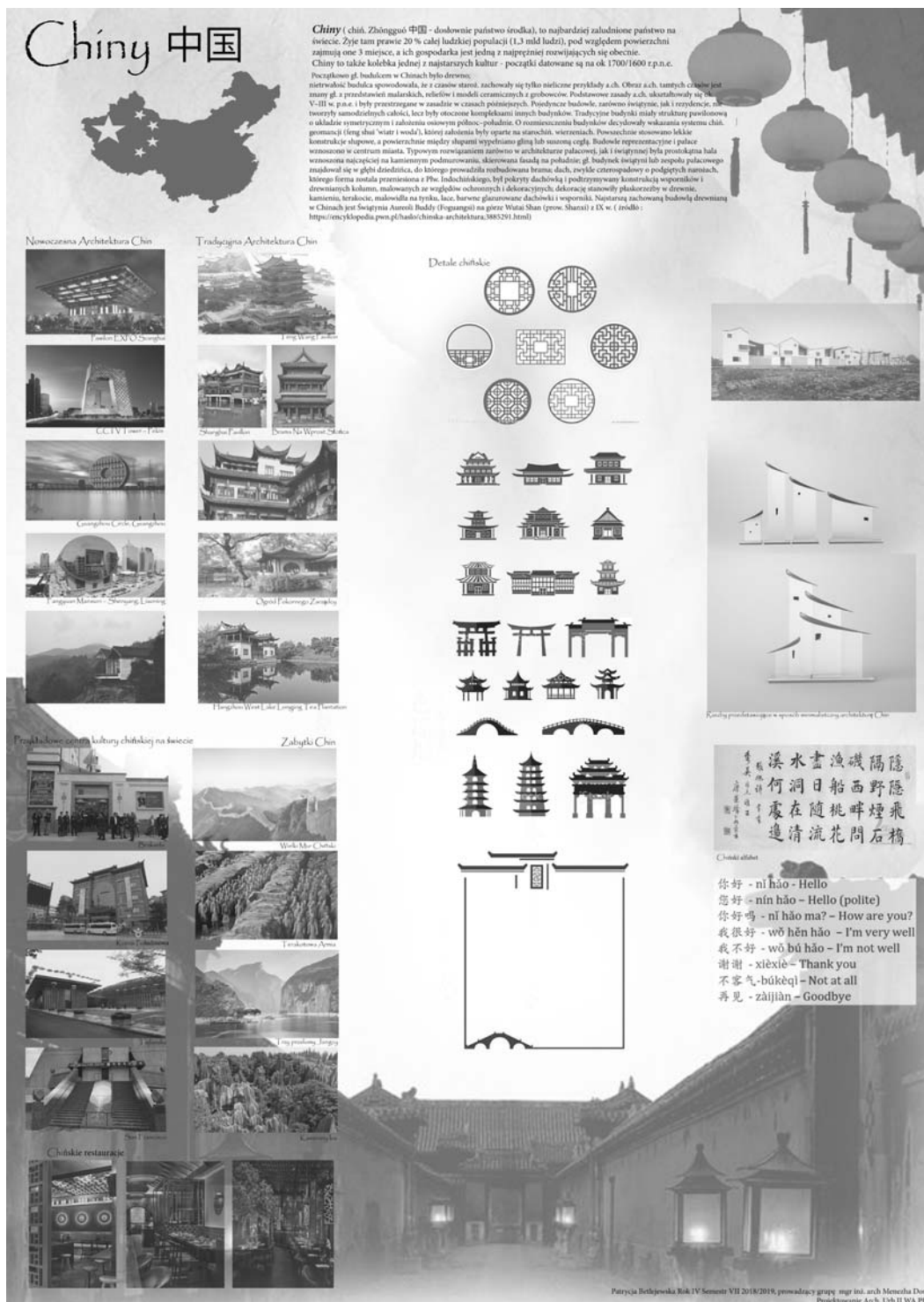
Zakład Architektury Współczesnego Regionalizmu  
Prowadząca grupę: Dr. inż arch. Manesha Dost

KINGA ŁYSEJKO  
ROK 3 SEM 7 2020/2021

II. 1. Centrum kultury greckiej, plansza, stud.: Kinga Łysejko (materiały własne autorki)

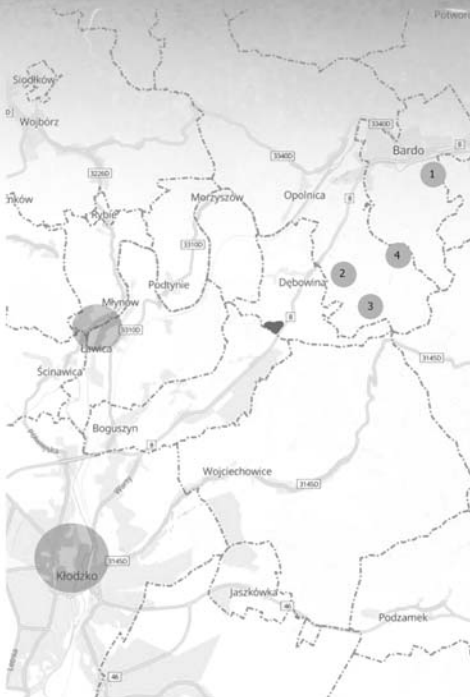


II. 2. Motel w Norwegii, plansza, stud.: Joanna Markiewicz (materiały własne autorki)



II. 3. Ośrodek kultury chińskiej, plansza, stud.: Patrycja Betlejewska (materiały własne autorki)

# MOTEL W DĘBOWINIE WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE



## ANALIZA OGÓLNA CHARAKTERYSTYCZNE PUNKTY ARCHITEKTONICZNE

### Kłodzko



**Kamienica przy ul. Bohdana Chodźcy 5 ("Pod piwnicą")**  
Budynek wzniesiony w XVIII wieku, w stylu barokowym, z charakterystycznym frontonem i kolumnadą. Wnętrze posiada bogatą dekorację, w tym plafondy i sztukaterie. W 1920 roku budynek został przebudowany i otrzymał nową elewację.



**Kamienica przy ul. Bohdana Chodźcy 13 ("Pod młynem")**  
Budynek wzniesiony w XVIII wieku, w stylu barokowym, z charakterystycznym frontonem i kolumnadą. Wnętrze posiada bogatą dekorację, w tym plafondy i sztukaterie. W 1920 roku budynek został przebudowany i otrzymał nową elewację.



**Towarownia Kłodzka**  
Budynek wzniesiony w XIX wieku, w stylu neoklasycystycznym, z charakterystycznym frontonem i kolumnadą. Wnętrze posiada bogatą dekorację, w tym plafondy i sztukaterie. W 1920 roku budynek został przebudowany i otrzymał nową elewację.



**Pałac w Ławicy**  
Budynek wzniesiony w XIX wieku, w stylu neoklasycystycznym, z charakterystycznym frontonem i kolumnadą. Wnętrze posiada bogatą dekorację, w tym plafondy i sztukaterie. W 1920 roku budynek został przebudowany i otrzymał nową elewację.

### Ławica



**Pałac w Ławicy**  
Budynek wzniesiony w XIX wieku, w stylu neoklasycystycznym, z charakterystycznym frontonem i kolumnadą. Wnętrze posiada bogatą dekorację, w tym plafondy i sztukaterie. W 1920 roku budynek został przebudowany i otrzymał nową elewację.



**Pałac w Ławicy**  
Budynek wzniesiony w XIX wieku, w stylu neoklasycystycznym, z charakterystycznym frontonem i kolumnadą. Wnętrze posiada bogatą dekorację, w tym plafondy i sztukaterie. W 1920 roku budynek został przebudowany i otrzymał nową elewację.

## CHARAKTERYSTYCZNE PUNKTY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE



1. Widok z szczytu Bardo - Pałac szlachecki



2. Widok z szczytu Bardo - Pałac szlachecki



3. Kamień Brzygida - widok z szczytu Bardo - Pałac szlachecki



4. "Złotostoka Mała" - widok z szczytu Bardo - Pałac szlachecki

KATEDRA MIEJSC PRACY, SPORTU I USŁUG  
ZESPÓŁ ARCHITEKTURY WSPÓŁCZESNEGO

## WNIOSKI Z ANALIZY

### ARCHITEKTURA:

- ODWOŁANIE SIĘ DO LOKALNEJ ARCHITEKTURY POPRZECZ MATERIAŁ (KAMIEŃ, DREWNO, CEGŁA) LUB POPRZECZ KOLOR (STONOWANA BIEL, ODCIENIE SZAROSCI, PASTELOWE BARWY)
- ODWOŁANIE SIĘ DO LOKALNEJ ARCHITEKTURY POPRZECZ FORMĄ (DACHY SPADZISTE, ROZBUDOWANE DETALE NA ELEWACJI, WTOPIENIE SIĘ W KRAJOBRAZ)

### KRAJOBRAZ:

- HORYZONTALNA FORMA
- INTERAKCJA Z TERENEM, POŁĄCZENIE Z KRAJOBRAZEM (BRYLA WYRASTA Z ZIEMI NICZYM GÓRA)
- ZIELONE DACHY PODKREŚLAJĄCE NATURALNY CHARAKTER FORMY
- LINIA DACHU NAWIĄZUJĄCA DO KONTEKSTU GÓRSKIEGO



KLAUDIA MAJEWSKA ROK 3, SEMESTR V, 2020/2021  
PROWADZĄCY GRUPĘ: DR INŻ. ARCH. MANEŻHA DOST

II. 4. Motel w Dębowninie, plansza, stud.: Klaudia Majewska (materiały własne autorki)

# Włochy - Toskania

## Krajobraz terenu



W krajobrazie terenu tokańskiego można wyróżnić kilka nieodłącznych elementów - rosnące wzdłuż dróg cisy, uprawy winorośli i gaje oliwne.

Krajobraz miasteczka cechuje się wąskimi uliczkami wypełnionymi roślinnością doniczkową i stolikami kawiarno-restauracyjnymi. Innymi charakterystycznymi elementami są okiennice okienne i czasem występujące belki w kształcie łuków. Dziedzińce wewnętrzne wypełnione są trawą i niską roślinnością. Ścieżki wypełnione są drobnym zwirow.

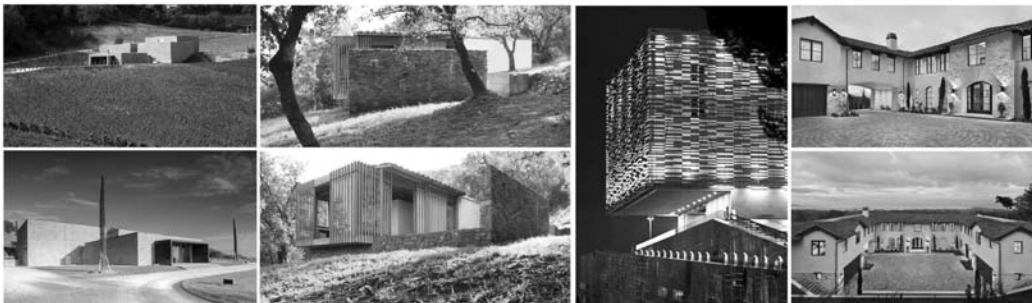
Dużą część nowej architektury powstałej w regionie Toskani są winnice - w tym winnica Antinori, która znalazła się w piątce nominowanych do nagrody Mies'a van der Rohe w roku 2015.

Region Toskania znajduje się w środkowych Włoszech położony w Apeninach Północnych. Region ten jest bardzo popularny wśród turystów. Sam krajobraz jest malowniczy, dodatkowo znajduje się tam wiele zabytków i muzeów światowej sławy, które warto odwiedzić. Stolicą Toskani jest Florencja ze słynną katedrą Santa Maria Del Fiore.

## Krajobraz miasteczek



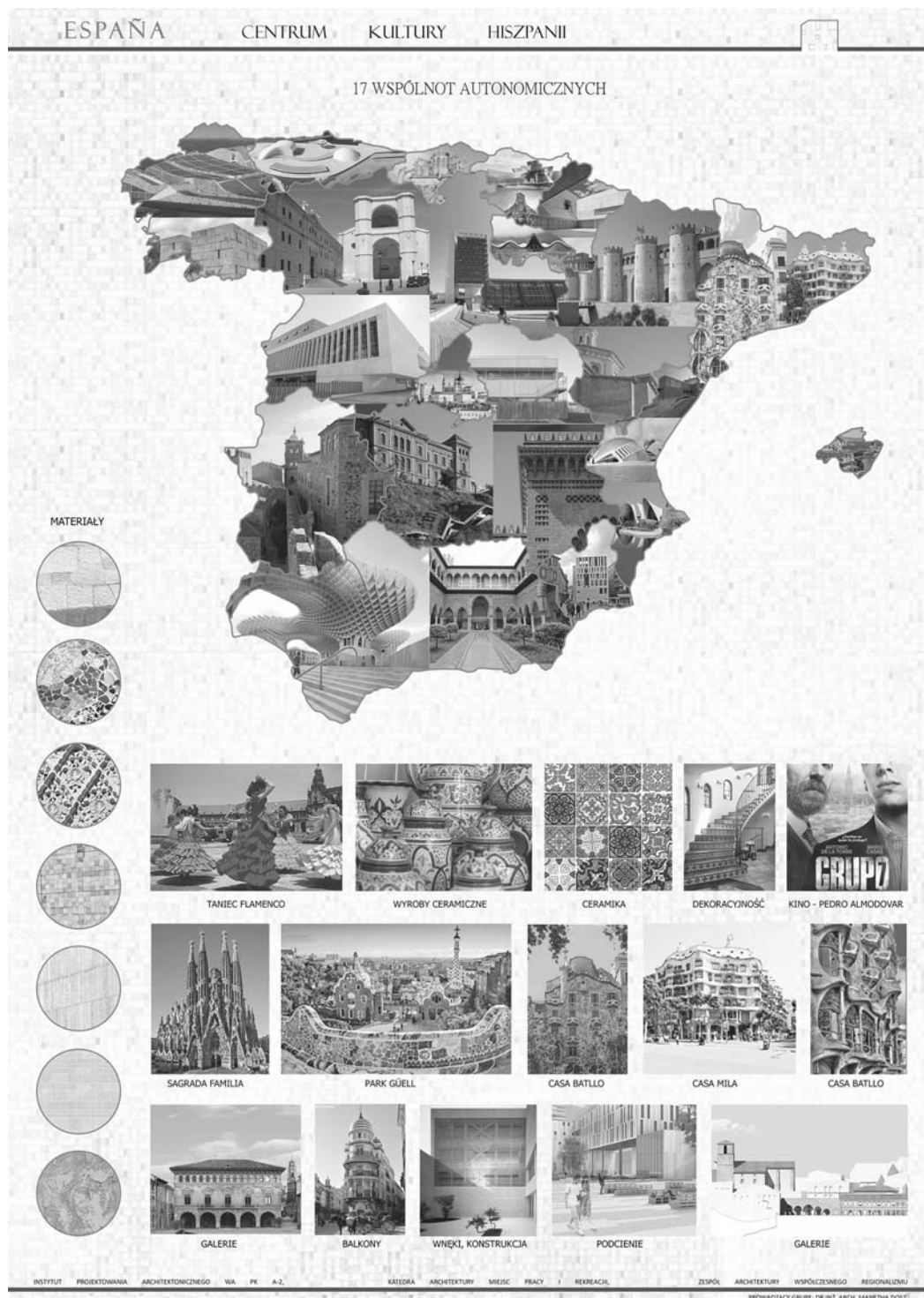
## Architektura nowoczesna



Politechnika Krakowska, Wydział Architektury  
Katedra Architektury Współczesnego Regionalizmu  
Prowadzący grupę: dr inż. arch. Manezha Dost

Patrycja Malisz  
Rok 4, semestr 7, 2020/2021

II. 5. Dom kultury we Włoszech, plansza, stud.: Patrycja Malisz (materiały własne autorki)



II. 6. Centrum kultury hiszpańskiej, plansza, stud.: Izabela Ślęzyk (materiały własne autorki)



## Bibliografia

- Alexander Ch., *The Nature of Order, Book 4: The Luminous Ground*, Berkeley 2004, s. 1–50.
- Bogdan M., *Piękno formy i odpowiedniości w architekturze*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Architektura” 1992, z. 19, s. 9–25.
- Kosiński W., *Dydaktyka – uwarunkowania i utrudnienia*, „Czasopismo Techniczne. Architektura” 2007, z. 5-A, s. 210–212.
- Kosiński W., *Nauczanie profesji – kształcenie profesjonalistów*, „Czasopismo Techniczne. Architektura” 2007, z. 5-A, s. 212–215.
- Kosiński W., *Nauczanie projektowania – symulacja realnej praktyki zawodowej*, „przestrzeń i FORMa” 2009, nr 11, s. 7–27.
- Kosiński W., *Preliminaria badań nad problematyką. Piękno miasta*, „przestrzeń i FORMa” 2008, nr 10, s. 13–42.
- Mallgrave H.F., *From Object to Experience: The New Culture of Architectural Design*, London 2018.
- Onians J., *European Art: A Neuroarthistory*, London 2016.
- Pallasmaa J., *Between Art and Science: Reality and Experience in Architecture and Olafur Eliasson's Art*, „Intertwining – Unfolding Art and Science” 2018, No. 1, s. 17–37.
- Rewers E., *Język i przestrzeń w poststrukturalistycznej filozofii kultury*, Poznań 1996.
- Witruwiusz, *O architekturze ksiąg dziesięć*, tłum. K. Kumaniecki, Warszawa 1956.
- Zumthor P., *Myślenie architekturą*, tłum. A. Kożuch, Kraków 2010.